

SKOLGÅNGEN VIKTIG FÖR UNGA MED INVANDRAR- BAKGRUND I CORONATIDER

Unga invandrare och barn till invandrare kan lida skada både direkt och på längre sikt av olika följder relaterade till pandemin. I Sverige var gymnasieskolan och högskolan stängd och hade distansundervisning från mitten av mars. Av flera skäl kan det antas öka risken för utanförskap och marginalisering bland barn till invandrare. Skolgången är central för denna grups integration och framtida möjligheter, liksom för deras vardag.

Författare: Janne Jonsson, professor i sociologi vid Institutet för social forskning, Stockholms universitet.

Huvudbudskap

- Närvaro i skolan liksom särskilt stöd, till exempel studierådgivning, är extra viktig för den särskilt utsatta grupp som inte går ut grundskolan med behörighet för gymnasiestudier. De utgörs framför allt av unga som själva invandrat efter skolstart.
- Många med invandrarbakgrund har hög studiemotivation liksom höga yrkesaspirationer. Skolan är central för deras livsprojekt och en kontinuerlig närvaro där är viktig, särskilt som de i högre utsträckning har svagare föräldraresurser. Många har redan tidigare svårt att klara sin gymnasieutbildning på utsatt tid, och avhoppet riskerar att öka när gymnasieskolan varit stängd. Motsvarande problem kan uppstå i högskoleutbildningen.
- Barn till invandrare saknar i betydligt högre grad än andra unga eget rum, vilket kan försvåra självstudier.
- Elever med invandrarbakgrund går oftare i grundskolor som har ordningsproblem, men deras skolmiljö är i allmänhet god och deras egen syn på skolan positiv. Det talar för att grundskolan för de flesta är en värdefull miljö.
- Övergången till arbetsmarknaden kan försvåras och försenas för unga med invandrarbakgrund, särskilt för den del av gruppen som saknar gymnasiekompetens.

VILKEN KUNSKAP FINNS?

Stor elevfrånvaro i vissa grundskolor och stängningar av gymnasieskolor har aktualiserat frågan om barn till invandrare drabbas hårdare av en hackigare skolgång. I den svenska debatten har det framhållits att skolan är särskilt viktig för utsatta barn. Det gäller också barn till invandrare, men denna grupp är polariserad.

Det finns en delgrupp som har ofullständiga betyg och som inte alls, eller försenade, slutför grundskolan. Det är främst unga som själva invandrat efter skolstart, men även

unga i vissa invandrargrupper som själva är födda och gått i skolan i Sverige. För dessa elever är en fungerande grundskola sannolikt extra viktig. Det kan gälla olika saker som en strukturerad vardag, skolmåltider och stöd i såväl skolarbete som frågor om studieval.

En stor majoritet av barn till invandrare har dock höga ambitioner i grundskolan. Givet sina studieförutsättningar har de mycket hög studiemotivation, och har skäl att vilja ha hög skolnärvaro. Men under gymnasiet stöter en betydande del på problem att slutföra studierna, och avhopp är

betydligt vanligare än bland elever från majoritetsgruppen. Att gymnasieskolan varit stängd kan därför ha mer negativa konsekvenser för denna grupp, som kan vara mer beroende av läxläsning med klasskamrater. De har också mer sällan eget rum och kan därför antas ha sämre förutsättningar för självstudier. Detta mönster upprepas till stor del på högskolan. Barn med invandrarbakgrund väljer oftare att gå vidare till högre studier än elever med liknande förutsättningar, men avhoppet är vanligare och studieframgångarna långsammare. Övergången till distansundervisning på högskolan kan drabba denna grupp jämförelsevis hårt.

När det gäller grundskolor är segregeringen efter invandrarstatus hög. Det finns dock inte något som talar för att dålig skolmiljö skulle göra skolnärvaron mindre attraktiv för barn till invandrare. Även om försenad ankomst och grovt språk är vanligare i invandratäta grundskolor så är svårare problem som hot och droger ungefär lika sällsynta som i andra skolor, och miljöproblem verkar inte ha märkbara konsekvenser för skolprestationer eller utbildningsval. Barn till invandrare är inte heller utsatta för mobbning eller social uteslutning i högre grad än andra, med undantag för att nyanlända har färre sociala kontakter.

HUR KAN KUNSKAPEN ANVÄNDAS?

Att förstå både de styrkor och risker som barn till invandrare möter är viktigt för att förstå var politiska åtgärder kan sättas in, respektive borde ha lägre prioritet.

De största riskerna med stängda skolor för unga med invandrarbakgrund är reducerat lärar- och kamrattstöd, ökade avhopp samt försvårad övergång till arbetsmarknaden. Det senare gäller förstas särskilt om arbetslösheten kommer att vara fortsatt hög, vilket kan drabba invandrarungdomar dubbelt – både via föräldrar och vid egen etablering.

När det gäller konsekvenser av pandemin, är dock barn till invandras goda psykiska välbefinnande, liksom deras framtidsoptimism en fördel. Att omsätta denna optimism och höga ambitioner till studie- och yrkesframgångar är en extra stor utmaning i coronakrisens effekter på skola och arbetsmarknad.

UTMANINGAR OCH KUNSKAPSBEHOV

Kunskapsbehovet när det gäller unga med invandrarbakgrund, deras utbildning och övergång till arbetsmarknaden är stort när det gäller utvecklingen under 2020. Den kunskap vi har om skolresultat samt integration på arbetsmarknaden är baserad på andra invandrargrupper och på lägre invandrarvolymen än vad vi har haft nyligen. Att arbetsmarknaden är historiskt svag behöver studeras med särskild hänsyn till invandrarungdomar.

För skolpolitiker, skolledare och lärare är en stor utmaning att få unga med invandrarbakgrund att uppnå gymnasiekompetens – särskilt de som är relativt nyanlända. En annan utmaning är att ge tillräckligt med stöd så att de kan fullfölja påbörjade gymnasie- och högskoleutbildningar. För utbildningspolitiker tillkommer en strategisk fråga om huruvida vuxenutbildningen är dimensionerad och anpassad för att möta en eventuell ökning av efterfrågan.

Läs mer

SKOLSEGREGERING, SKOLMILJÖ OCH KONSEKVENSER FÖR SKOLFRAMGÅNG

Jan O. Jonsson and Georg Treuter (2019): "Likvärdighet och skolkvalitet: socioekonomiskt ursprung och invandrarbakgrund." Kap. 3 i Robert Erikson & Lena Unemo (red.), *Lika för alla? En ESO-antologi om skolans likvärdighet*. Rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2019:1. Stockholm: Finansdepartementet.

ÖVERGÅNG FRÅN GYMNASIUM TILL HÖGRE UTBILDNING OCH ARBETSMARKNAD

Plenty SM., Andersson A. B., Hjalmarsson S., Mood C., Rudolphi F., & Treuter G. (2018): *Hur går det för våra unga vuxna? En rapport om sysselsättning och levnadsvillkor*. Forskningsrapport 2018:1. Institutet för Framtidsstudier och Institutet för Social Forskning, Stockholms universitet.

GRUNDSKOLEBETYG OCH GYMNASIEKOMPETENS, MED EN SPECIALSTUDIE AV NYANLÄNDA

Grönqvist, H. & S. Niknami. 2017. *Ankomst och härkomst – en ESO-rapport om skolresultat och bakgrund*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2017:3.

AVBRUTNA SKOLKARRIÄRER FÖR BARN MED OLIKA INVANDRARSTATUS

Jan O. Jonsson, Elina Kilpi-Jakonen, & Frida Rudolphi (2014): "Ethnic Differences in Early School-leaving: An International Comparison", Kap 4 i Anthony Heath & Yaël Brinbaum (red.), *Unequal attainments: Ethnic educational inequalities in ten Western countries*. Oxford: Oxford University Press.

POLARISERINGEN I SKOLPRESTATION BLAND UNGA MED INVANDRARBAKGRUND

Jan O. Jonsson & Frida Rudolphi (2011): "Weak performance – strong determination. School achievement and educational choice among ethnic minority students in Sweden." *European Sociological Review* 27: 487-508. (DOI 10.1093/ESR/jcq021.)

PSYKISKT VÄLBEFINNANDE HOS UNGDOMAR MED INVANDRARBAKGRUND

Carina Mood, Jan O. Jonsson, & Sara Brodin Låftman (2016): "Immigrant integration and youth mental health in four European countries." *European Sociological Review* 32(6): 716-729. (DOI 10.1093/esr/jcw027)

Forte Fokus är en serie skrifter där forskare på uppdrag av Forte sammanfattar sin forskning med koppling till coronapandemin. Även om den innebär nya utmaningar för samhället kan existerande kunskaper ge en uppfattning om förväntade effekter och problem. Forskarna ansvarar för urval och presentation av forskningen i Forte Fokus. JULI 2020